

Theo Hettema

Geaard en geleid vergezicht over kerk-zijn in Den Haag anno 2033
Bij het beraad over 'De toekomst van de kerk in Den Haag anno 2033'
Bosbeskapel, 21 september 2008

1. Inleiding

Het lijkt een onmogelijke taak om iets te zeggen over de kerk van de toekomst. Daar wordt al zoveel over gezegd en geschreven. Wat kun je daar nog aan toevoegen?

De verwachtingen kunnen bij dit onderwerp heel hoog zijn: iedereen verwacht hét wondermiddel horen om een groeiende en bloeiende kerk te creëren. En dat bestaat niet (alhoewel daar ook verschillend over gedacht wordt...). Ik denk aan het voorbeeld van een pastor uit een groeiende evangelische kerk in India. Europese studenten vroegen hem naar het geheim van de groei van zijn kerk. Zijn antwoord: we leiden onze voorgangers op, en als er zieke mensen naar onze kerk komen, dan genezen we ze... Zo eenvoudig is het niet. Of wel?

Wat mij aantrok in de uitnodiging was het 'geaard' en 'geleid'.

Geleid: door het visioen van het Koninkrijk van God. Dat moeten we niet vergeten met onze focus op 'healthy and wealthy churches'. Dat viel me ook op bij een conferentie over kerk-zijn waar ik een paar weken geleden was. Als doen van de organisatie van theologen die hiermee bezig waren werd gezegd: de ontwikkeling van gezonde kerken. Maar gaat het daar om?

Geaard: met beide benen op de grond. Iets zeggen over je eigen situatie: kerk in Den Haag. En misschien zelfs: de toekomst van een wijkgemeente in Den Haag. Dat is voldoende.

2. Grote ontwikkelingen

De 'secularisatiethese' wordt in de sociologie en cultuurfilosofie aangevochten. Er is geen vanzelfsprekendheid van een voortschrijdende secularisering. Eerder verwacht ik een mengeling van het seculiere en het religieuze. Maar daar moet de kerk zich niet rijk mee rekenen. Die mengeling zal eerder leiden tot persoonlijk ingevulde vormen van religie, waarbij die van kerkelijke betrokkenheid er maar één is. Of waarvan die van betrokkenheid bij een wijkgemeente er één is.

We moeten niet denken dat er zomaar terugkeer mogelijk is van verloren kerkleden (zoals het recente appel uit confessionele hoek 'De vader wacht...' suggereert). Bedenk ook goed dat veel recente kerkgroei vooral een vorm van overheveling van de ene kerk naar de andere is (75%, volgens een recent onderzoek aan de VU) en niet van echt nieuwe aanwas.

In een situatie waarin de kerk zich niet rijk moet rekenen, zal de kerk het moeten hebben van variëteit en gevarieerd inspelen op situaties. Zoals Henk de Roest in *En de wind steekt op...* vier modellen van kerk-zijn schetst (het vangnet: totale betrokkenheid, de herberg: totale openheid; de tempel: graduele betrokkenheid, een vierde model van dubbele focus).

[Opvallend overigens: het gaat hier niet om vier modellen van inspelen om maatschappelijke situaties. Is het allemaal toch te binnenkerkelijk gedacht?]

Ik wil geen kant en klare modellen bieden, maar wel met mijn vergezicht aan het denken zetten.

3. De 'doodgewone' wijkgemeente

Ik geloof in de toekomst van de 'doodgewone' wijkgemeente. Niet alleen over 25 jaar, maar ook nu.

Mijn stelling daarbij is: de wijkgemeente heeft een ontmoetingsplek op rollator/buggy-afstand en een voorganger op fietsafstand.

Ontmoetingsplekken in de buurt: dan ook variëteit in soorten. Van kerkgebouw tot verbouwd winkelpand of huiskamer.

Voorganger op fietsafstand: bovenwijkse samenwerking, bijv. binnen clusterverband.

Ik noem als drie ingrediënten voor die doodgewone wijkgemeente van de toekomst (en van nu!): zien, delen en durven.

4. Zien

Mozes zendt verspieders uit naar het beloofde land. Maar wat ziet een verspieder: kansen of bedreigingen? Reusachtige vruchten of reusachtige gevaren. Een Filistijn die 2x zo sterk is als jij, of een man die je 2x zo gemakkelijk kunt raken met je slinger? Een logistiek probleem of 5000 mensen met wie je brood en vis kunt delen? Een opdringerige massa, of kinderen die gezegend willen worden?

Ik pleit voor oefenen in kijken, heel elementair. Zonder de veiligheid van snelle oordelen. Kijken – oordelen – handelen.

Vgl. voor het belang van kijken naar wat er is en mogelijk is mijn nota over kerk in de buurt die ik ooit schreef voor de wijkgemeente Petrakerk/Johanneskapel (1997) en mijn recente notitie over missionair kerk-zijn (2008).

Ik noem het voorbeeld van mijn buurvrouw Debby die een winkelpand ziet. Ik zie een vervallen pand dat de eigenaar verwaarloost. Zij ziet mogelijkheden voor opbouwwerk met moeders en kinderen. En krijgt dat dan ook nog voor elkaar!

5. Delen

Het is zo belangrijk om te communiceren van wat je ziet. We hebben zoveel communicatiemiddelen, maar wat delen we vaak op een belabberde manier. Delen met God, met anderen; dat is de kern van de gemeenschap. In kerkenraad, kerkdienst, kerkblad.

Ik vertel het voorbeeld van twee mannen die in een kerkdienst vertellen over de zwangerschap van hun vrouwen. Zonder dat je daar nu gelijk een model van kunt maken.

6. Durven

'Volmaakte liefde drijft de vrees uit' (1 Joh. 4,18). Zo vaak laten we als wijkgemeenten onze keuzes bepalen door angst, die leidt tot bevangenheid. Wat halen we allemaal wel niet in huis wanneer we...? Wat zullen de andere mensen er wel niet van denken...? Dan raak je afgesloten. Dan zie je niet meer: voor dat je kijkt, heb je je oordeel al.

Building Bridges of Hope als voorbeeld hoe het anders kan.

Of het vb. van de pinkstermaaltijd met buurtcontact: langzamerhand toch merken dat de ander minder eng is dan het lijkt.

7. Slot: een voorbeeld

Ik noem het voorbeeld van een kleine Vrije Evangelische Gemeente, die (iets) groeit. Ze zijn er nog niet, maar er zit wel weer leven in de brouwerij. Dat geeft hoop!

Ze hadden een kerkdienst waar 20 mensen kwamen. In drie jaar tijd is dat verdubbeld. Laagdrempeligheid, duidelijkheid over wat je wilt, bijv. met je kerkdiensten, gemeenschap, hulp van andere gemeenten. Dat zijn kernwoorden waarmee zij nieuw leven hebben geschapen.

Wat ik merk: als er leven zit in een gemeente, dan uit zich dat door locale contacten, met buurt, etc. Dat is een indicator voor een levende gemeente.

Een gemeenschap op rollator/buggy-afstand, met een voorganger op fietsafstand; een gemeenschap die kan zien, delen en durven. Dat geeft hoop voor de toekomst!